

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	17 CHWEFROR 2020
PWNC:	FFRAMWAITH AR GYFER RHYDDHAD TRETHI BUSNES DEWISOL - ELUSENNAU A SEFYDLIADAU DIELW
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS (AELOD PORTFFOLIO AR GYFER CYLLID)
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES (CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
AWDUR YR ADRODDIAD: Rhif ffôn: e-bost:	GERAINT H JONES (RHEOLWR Y GWASANAETH REFENIW A BUDD-DALIADAU) 01248 752651 GeraintHJones@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	DIM YN BERTHNASOL
A – Argymhelliad/Argymhellion a’r Rheswm/Rhesymau	
ARGYMHELLION - Bod y Pwyllgor Gwaith yn mabwysiadu Fframwaith ar gyfer Rhyddhad Trethi Busnes Dewisol - Elusennau a Sefydliadau Dielw fel y manylir yn Atodiad C. - Y bydd ei Fframwaith ar gyfer Rhyddhad Trethi Busnes Dewisol mewn grym ar gyfer y blynyddoedd ariannol hyd at 31 Mawrth 2026. - Bod y Pwyllgor Gwaith yn rhoi cyfarwyddiadau i’r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 sicrhau y rhoddir gwybod cyn 31 Mawrth 2020 i elusennau perthnasol a sefydliadau dielw y bydd y polisi mewn grym o 1 Ebrill 2020 ac y daw i ben ar 31 Mawrth 2026. CEFNDIR Mae’n rhaid i eiddo annomestig (ar wahân i rai eithriadau, megis amaeth, addoldai, adeiladau a ddefnyddir gan bobl anabl ac ati) dalu trethi annomestig. Yr enw cyffredin ar y trethi hyn yw trethi busnes, er nad yw pawb sy’n eu talu yn fusnesau yn yr ystyr gyffredin. Yn wir, mae’r system o rhyddhadau wedi’i dylunio’n rhannol i liniaru baich trethiant ar ddeiliaid ar wahân i fusnesau. Mae’n rhaid i Awdurdodau Lleol yng Nghymru roi cymorth trethi mandadol i elusennau yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 (DCLIL88), fel y cafodd ei diwygio gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Dan DCLIL88, gall Awdurdodau Lleol hefyd roi cymorth dewisol neu ryddhad o’r trethi o hyd at 100% o’r trethi sy’n daladwy. Mae hyn yn berthnasol i eiddo a ddefnyddir gan:- - Elusennau (“ychwanegiad o 20%” yn ogystal â’r cymorth mandadol o 80%); - Sefydliadau dielw eraill. Mae costau caniatáu cymorth dewisol tuag at drethi busnes yn cael eu hysgwyddo’n rhannol gan y Gronfa ar gyfer Trethi Annomestig (h.y. Llywodraeth Cymru) a chan drethdalwyr lleol.	

Er enghraifft, mae Llywodraeth Cymru yn ysgwyddo 90% o'r gost mewn perthynas â sefydliadau dielw. Mae hynny'n golygu bod pob £1 a werir gan y Cyngor yn prynu cymorth sy'n werth £10 i'r trethdalwr.

Fodd bynnag, yn achos yr "ychwanegiad 20%", mae Llywodraeth Cymru yn ysgwyddo 25% o'r gost. Mae hynny'n golygu bod pob £7.50 a warir gan y Cyngor yn prynu cymorth sy'n werth £10 i'r trethdalwr.

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR GWAITH YN CHWEFROR 2019

Ar 18 Chwefror 2019, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith ymestyn ei Fframwaith ar gyfer Rhyddhad Trethi Busnes Dewisol i Elusennau a Sefydliadau Dielw am gyfnod o flwyddyn. Yn ogystal, penderfynodd gynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y fframwaith yn ystod hanner cyntaf 2019/20 gyda'r fframwaith diwygiedig (os yn berthnasol) yn dod i rym ar 1 Ebrill 2020. Cynhaliwyd ymgynghoriad 3 Haen o dan Gynllun Ch1 Ymgynghori ac Ymgysylltu'r Cyngor gyda dyddiad cau o 31 Awst 2019. Cysylltwyd â'r holl drethdalwyr sy'n gymwys i gael rhyddhad dewisol o dan y polisi cyfredol.

Roedd yr ymateb yn siomedig, gyda dim ond 4 yn ymateb (a 2 yn gwneud hynny'n ddienw). Rhestrir yr ymatebion yn Atodiad A (heblaw am yr ymatebion dienw). Rhoddir crynodeb o'r ymatebion i'r cwestiynau a ofynnwyd yn Atodiad B. O gofio nifer fechan yr ymatebion, cynigir na ddylid newid y polisi cyfredol ond, yn hytrach nag ymestyn y polisi bob blwyddyn, cynigir y dylid sefydlu polisi am gyfnod penodol i gyd-fynd â'r cylch ailbrisio pum mlynedd. Gwelir y polisi i'w fabwysiadu yn Atodiad C. Gall Aelodau ddewis diwygio'r fframwaith yn ystod y cyfnod hwn ond mae'n rhaid rhoi rhybudd o un flwyddyn ariannol lawn o leiaf i drethdalwyr.

Dylai Aelodau nodi y bydd yr ailbrisiad trethi annomestig nesaf yng Nghymru yn digwydd yn 2021. Dylai Aelodau nodi ymhellach mai'r hyn a wneir yma yw mabwysiadu fframwaith rhyddhad ardrethi busnes dewisol i ystyried ceisiadau am ryddhad trethi dewisol. Mae'n rhaid i'r Awdurdod barhau i ystyried unrhyw gais a allai fod y tu allan i'r fframwaith a gallai gwrthod cais o'r fath oherwydd nad yw o fewn y fframwaith fod yn "ultra vires".

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Mae'r polisi cymorth cyfredol wedi bod yn llwyddiant yn yr ystyr nad oes bron unrhyw geisiadau wedi dod i law nad ydynt wedi'u cynnwys yn y polisi. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad sylweddol yn nifer y ceisiadau sy'n cael eu hystyried yn unigol. Mae'r ymatebion a gafwyd (a'r diffyg ymatebion) i'r ymgynghoriad yn awgrymu bod y polisi cyfredol yn cael ei dderbyn yn gyffredinol ac nid yw unrhyw agwedd o'r polisi wedi ei herio'n ddifrifol.

Byddai peidio ag ymestyn y polisi dewisol cyfredol i roi rhyddhad trethi busnes i Elusennau a Sefydliadau Dielw neu fabwysiadu polisi am gyfnod sefydlog, yn golygu y byddai'n rhaid i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 ddelio gyda phob cais yn unigol, gan roi ystyriaeth i ganllawiau gan Lywodraeth Cymru a pholisïau/canllawiau'r Pwyllgor Gwaith. (Gweler Cyfansoddiad y Cyngor – Cynllun Dirprwyo i Swyddogion Penodol (Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'r ddyletswydd benodol y manylir arni dan 3.5.3.5.19).

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Mae'r penderfyniadau i roi rhyddhad o'r Dreth Fusnes i elusennau a sefydliadau dielw wedi cael ei ddirprwyo i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith greu canllawiau a fframwaith i'r swyddog yma gyfeirio atynt i sicrhau cysondeb a thegwch o ran y penderfyniadau.
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Mae'r polisi hwn yn cyfrannu at nodau corfforaethol yr Awdurdod – sef, yn bennaf, adfywio ein cymunedau a datblygu'r economi a thrawsnewid gwasanaethau hamdden.
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Mae cyllideb o £70k wedi'i chlustnodi o fewn cyllideb ddrafft 2020/21 (wedi ei gynyddu o £60k). Y gwariant a ragwelir ar ddiwedd chwarter 3 yw £63k *.

*Mae'r ffigwr hwn yn adlewyrchu addasiadau ar gyfer blynyddoedd blaenorol yn ystod 2019/20. Mae hyn yn wahanol i Atodiad C sy'n dangos ffigyrau ar gyfer 2019/20 yn unig.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Nodwyd cynnwys yr adroddiad gan yr UDA
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Awdur yr Adroddiad
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Aelod o'r UDA
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	
10	Unrhyw gyrff allanol eraill	
E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	Hyd yn oed os na fyddai'r fframwaith yn cael ei dderbyn, ni fyddai hyn yn cael effaith mawr ar yr economi - byddai'r cyrff yn medru gwneud ceisiadau am ryddhad
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau:		
Atodiad A - Ymatebwyr heblaw am rai dienw. Atodiad B - Crynodeb o'r ymatebion i'r cwestiynau gofynnwyd yn yr ymgynghoriad. Atodiad C - Fframwaith ar gyfer Rhyddhad Trethi Busnes Dewisol i Elusennau a Sefydliadau Dielw		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		

Penderfyniad gan Bwyllgor Gwaith Cyngor Sir Ynys Môn dyddiedig 18 Chwefror 2019
Cynllun Rhyddhad Trethi Busnesau Bach i Gymru 2018 (cynllun newydd)
Cyhoeddiad ynghylch Cynllun Rhyddhad Trethi Stryd Fawr - 14 Ionawr 2020

ATODIAD A

Ymatebwyr (heblaw am rai dienw)

- Clwb hwylio Traeth Coch
- Cymdeithas Gymunedol David Hughes

C1: A ddylai'r Awdurdod barhau i adnewyddu ei fframwaith yn flynyddol neu benderfynu ar fframwaith am gyfnod sefydlog o ddim hwy na 2, 3, 4 neu 5 mlynedd? A ddylai adolygiad y fframwaith fod yn gysylltiedig â'r cyfnod sydd wedi'i gynnwys yng Nghynllun Cyngor yr Awdurdod (5 mlynedd fel arfer)neu ddyddiad yr ailbrisiad trethiannol nesaf (5 mlynedd fel arfer)?

Cytunodd y 4 a ymatebodd y dylid cynnal adolygiad bob 5 mlynedd.

C2: Ydych chi'n cytuno na ddylai'r Cyngor roddi mwy na'r rhyddhad mandadol 80% i siopau elusen sydd â gwerth trethiannol o £12,000 neu fwy?

'Roedd 3 yn cytuno na ddylid rhoi rhyddhad os yw'r gwerth ardrethol yn £12,000 neu fwy. 1 yn anghytuno.

C3: Ydych chi'n cytuno y dylai'r Cyngor roddi mwy na'r rhyddhad mandadol 80% i siopau elusen sydd â gwerth trethiannol o £6,000 neu lai ac y dylid rhoddi'r rhyddhad dewisol 20% yn llawn?

Y 4 yn cytuno.

C4: Ydych chi'n cytuno y dylai'r Cyngor roddi mwy na'r rhyddhad mandadol 80% i siopau elusen sydd â gwerth trethiannol o fwy na £6,000 a llai na £12,000 ond na ddylid rhoddi'r rhyddhad dewisol 20% yn llawn?

3 yn cytuno. 1 yn anghytuno.

C5: Ydych chi'n cytuno y dylai'r Cyngor ystyried rhoddi mwy na'r rhyddhad Mandadol 80% i siop elusen sy'n ymwneud yn llwyr â gweithgareddau lleol yn unig?

3 yn cytuno. 1 yn anghytuno

C6: Ydych chi'n cytuno y dylai'r Awdurdod gynyddu ei gyllideb i gwrdd â'r gost o unrhyw ryddhad dewisol ychwanegol a roddir, er enghraifft, i siopau elusen, neu a ddylai gadw ei gyllideb gyfredol?

3 yn cytuno. 1 yn dweud y dylid codi gyda chwyddiant ond nid ar draul gwasanaethau cyhoeddus hollbwysig.

C7: A ddylai'r Awdurdod ystyried cyfyngu faint o ryddhad dewisol a roddir i rai sefydliadau dielw penodol gan roi er enghraifft 50%, 60%, 70%, 80% neu 90% o ryddhad lle mae 100% yn cael ei roi ar hyn o bryd neu, yng nghyswllt y rhyddhad "ychwanegol" i elusennau, rhoi 10% yn hytrach nag 20% i gwrdd â chost y rhyddhad ychwanegol i siopau elusen?

3 yn cytuno. 1 heb wneud sylwadau.

C8: O'r disgrifiad o sefydliadau a welir yn Atodiad A, a ddylai sefydliadau sydd â'u hamcanion yn sylweddol debyg i amcanion y Cyngor ac sy'n gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf barhau i gael rhyddhad o 100%, ac ar gyfer sefydliadau lle mae'r Cyngor yn cefnogi eu hamcanion ond lle nad oes tebygrwydd sylweddol gydag amcanion y Cyngor neu nad ydynt yn gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf, barhau i gael rhyddhad o 80%?

3 yn cytuno. 1 yn dweud y dylid rhoi rhyddhad yn seiliedig ar amcanion y Cyngor a gwasanaethau i drigolion yr Ynys.

C9: A ddylai clybiau chwaraeon sydd wedi ennill y statws CASC dderbyn mwy o ryddhad h.y. rhyddhad mandadol 80% a hefyd rhyddhad dewisol 20% o gymharu â'r rheini nad ydynt wedi derbyn statws CASC, er enghraifft rhoddi 80% o rhyddhad dewisol o gymharu â 100% o dan y polisi cyfredol?

3 yn cytuno. 1 yn anghytuno.

C10: Ydych chi'n cytuno bod y diffiniad CASC dal yn deg ac yn rhesymol ar gyfer rhoddi rhyddhad dewisol i glybiau chwaraeon – gweler Atodiad C

2 yn cytuno. 1 yn ansicr ac 1 yn dweud y dylai dogfen lywodraethu'r clwb gynnwys cymal bod y clwb yn agored i bawb ni waeth beth fo'u hil, crefydd, daliadau gwleidyddol, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol.

C11: Ydych chi'n cytuno y dylai'r Awdurdod barhau gyda'i bolisi o beidio creu gwahaniaeth ar y sail bod gan glwb chwaraeon far trwyddedig neu beidio?

2 yn cytuno. 1 heb farn ac 1 yn ansicr.

C12: Rydym yn cynnig peidio newid y polisi hwn. Ydych chi'n cytuno?
(ar gyfer sefydliadau addysgol a chysylltiedig)

Y 4 yn cytuno.

C13: Rydym yn cynnig peidio newid y polisi hwn. Ydych chi'n cytuno?
(ar gyfer sefydliadau sy'n hyrwyddo adfywiad trefol a gwledig neu sy'n lleihau diweithdra)

Y 4 yn cytuno.

C14: Rydym yn cynnig peidio newid y polisi hwn. Ydych chi'n cytuno?

(ar gyfer cyrff sy'n hywrwyddo cydraddoldeb hiliol neu'n cefnogi grwpiau lleiafrifoedd ethnig)

Y 4 yn cytuno

C15: Mae'r pedwar cwestiwn cyntaf yn galluogi'r Awdurdod i leihau faint o ryddhad sydd ar gael i gyrff os yw cyfran sylweddol o'r aelodau ddim yn breswylwyr yr Ynys, oherwydd bod y budd i drethdalwyr y Cyngor yn llai amlwg. Ydych chi'n parhau i gefnogi'r ymagwedd hon? Os felly, ydy'r cyfyngiad cyfredol yn rhesymol ar 80% o ryddhad tuag at bil trethi busnes? A ddylai fod yn fwy neu'n llai?

C16: Mae'r meini prawf hyn mewn bodolaeth ers mis Ebrill 2003. Beth yw eich barn am y meini prawf hyn? A ddylid rhoi mwy o bwysigrwydd i rai a sut byddai hyn yn effeithio ar faint o ryddhad dewisol a roddir? A ydym ni wedi gadael allan unrhyw feini prawf? (gofynnwyd am farn am y meini prawf a ddefnyddir i asesu pob cais)

Ar gyfer C15. Cytunodd 1 fod 80% yn ddigon. Roedd 2 yn dymuno'i godi i 100% a nododd 1 ei fod yn dibynnu ar yr amgylchiadau.

Ar gyfer C16. Nododd 3 y dylai aros yr un fath. Nododd 1 nad oedd unrhyw feini prawf wedi'u hepgor a bod y meini prawf yn ddigon hyblyg.

C17: Pa effaith, yn eich barn chi, fyddai'r cynigion yn ei gael ar yr iaith Gymraeg o ran y gyfleoedd i ddefnyddio'r iaith?

Nododd 3 na fyddent yn cael unrhyw effaith. Nododd 1 bod angen cefnogi sefydliadau sy'n gweithredu trwy gyfrwng y Gymraeg.

C18: A oes modd ffurfio neu newid y polisi arfaethedig i gael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r iaith Gymraeg neu yn yr un modd fel nad oes effeithiau negyddol ar ei defnyddio ac i beidio trin yr iaith Gymraeg yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg?

Nododd 2 nad oedd modd. Nododd 1 ei fod yn amhosib ei weinyddu mewn ardal lle mae'r ddwy iaith yn cael eu defnyddio'n gyfartal. Cytunodd 1 y dylid newid y polisi i gael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg.

C19: A ddylai elusennau neu sefydliadau dielw sy'n cydymffurfio neu'n gweithio tuag at gydymffurfio â'r un safonau ag y mae'r Awdurdod wedi eu mabwysiadu dan Fesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 dderbyn rhyddhad dewisol ychwanegol tuag at drethi busnes? Pa anawsterau ymarferol a welwch chi gyda chynllun o'r fath?

3 yn anghytuno ac 1 yn dweud bod hynny'n fath o wahaniaethu. 1 yn cytuno.

ATODIAD C

Categori	Disgrifiad	Mandadol	Dewisol	Cyfanswm	Cost i'r Cyngor	Nifer
A (1)	Neuaddau Pentref, Canolfannau Cymunedol, Sefydliadau Coffadwrol, Clybiau Hen Bobl, Cymdeithasau Sgowntiaid a Geldiaid, Cadlanciau'r Môr, Hosbis, Cylchau Chwarae	80% £135,935	20% £26,475	100% £162,410	£19,856	58
A (2)	Diogelwch Arforol	80% £44,240	20% £8,616	100% £52,856	£6,462	6
B (1)	Clybiau adloniant, Theatrau, Ystafelloedd Bandiau ac Amgueddfeydd - (elusen gofrestredig)	80% £26,078	20% £5,161	100% £31,239	£3,871	8
B (2)	Clybiau adloniant, Theatrau, Ystafelloedd Bandiau ac Amgueddfeydd - (heb fod yn elusen gofrestredig)	0% £0	100% £134,396	100% £134,396	£13,440	30
C (1)	Sefydliadau Addysgol statudol neu ar agor i bawb	80% £6,990	20% £1,361	100% £8,351	£1,021	1
C (2)	Sefydliadau Addysgol	80% £405,090	0% £0	80% £405,090	£0	11
CH	Siopau Elusen	80% £78,355	0% £0	80% £78,355	£0	19
D	Sefydliadau Adfywio, Cyflogaeth ac Ailsefydlu	80% £6,567	20% £1,279	100% £7,846	£959	1
DD	Cydraddoldeb Hiliol a Lleiafrifoedd Ethnig	80% £0	20% £0	100% £0	£0	0
E (1)	Elusen gofrestredig neu at bwrpas elusennol lle mae eu hamcanion hefo gwerthoedd cyffredin sylweddol ag amcanion y Cyngor ac sy'n gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf	80% £92,564	20% £18,026	100% £110,590	£13,520	6
E (2)	Heb fod yn elusen gofrestredig ond lle mae eu hamcanion hefo gwerthoedd cyffredin sylweddol ag amcanion y Cyngor ac sy'n gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf	0% £0	100% £18,769	100% £18,769	£1,877	5
F (1)	Elusen gofrestredig neu at bwrpas elusennol lle mae eu hamcanion yn cael eu cynorthwyo gan y Cyngor ond naill ai nad oes gwerthoedd cyffredin sylweddol gydag amcanion y Cyngor neu nad ydynt yn gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf.	80% £0	0% £0	80% £0	£0	0
F (2)	Heb fod yn elusen gofrestredig lle mae eu hamcanion yn cael eu cynorthwyo gan y Cyngor ond naill ai nad oes gwerthoedd cyffredin sylweddol hefo amcanion y Cyngor neu nad ydynt yn gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf.	0% £0	80% £1,287	80% £1,287	£129	1
FF	Meysydd Sioe Amaethyddol	80% £21,928	20% £4,270	100% £26,198	£3,203	1
G	Dim un o'r categorïau uchod.	Amrywiol £0	Amrywiol £0	Amrywiol £0	£0	0
	Cyfansymiau – 2019/20	£817,747	£219,640	£1,037,387	£64,338	147
	Cost Band D – 2019/20				£2.04	